
IRENA MATKO LUKAN

Leti, leti čebelica – že 70 let

»Danes je marsikaj drugače, a še vedno verjamemo v moč prave, dobre besede in trdno vemo, da knjiga ne bo umrla, dokler bodo živeli ljudje. Vsemu navkljub!«

Kristina Brenkova, ob 50. obletnici zbirke *Čebelica*

Pred sedemdesetimi leti je Kristina Brenkova ustanovila prvo knjižno zbirko za otroke na Slovenskem – *Čebelico*. Verjetno ni bralca pri nas, ki na svoji domači knjižni polici ne bi imel vsaj ene *čebelice*. Te kakovostne male velike slikanice so od leta 1953 prišle skoraj v vsako družino, v vse vrtce in šole ... povsod, kjer so otroci. Do sedaj je izšlo 478 *čebelic* (natisnjenih je bilo več kot 6.000.000 izvodov). V njih najdemo ljudske in avtorske/umetne pravljice (živalske, fantazijske, kratke realistične pripovedi ...), pesmi in uganke. Za to zbirko so ustvarjali skoraj vsi slovenski pisatelji in pisateljice, ilustratorji in ilustratorke. Nekateri *čebeličarji* so uveljavljeni klasiki, drugim med *čebelicami* izide knjižni prvenec. V njej pa so tudi knjige številnih imenitnih tujih ustvarjalcev in dobrih prevajalcev. Vsak od nas ima svoje spomine na te drobne knjižice. Marsikateri otrok je prav s *čebelico* vstopil v svet branja in čudovitih ilustracij. O njih se radi pogovarjamo in delimo svoja doživetja. Res dolgoživa in uspešna zbirka je to, odprta na vse strani, raznovrstna, inovativna, sveža – zakladnica kakovostnih knjig.

Prva knjiga, ki je izšla v zbirki *Čebelica*, je *Rdeča kapica* Jakoba in Wilhelma Grimma. Na velike bele kamnite plošče jo je naslikala Marlenka Stupica. Zbirka *Čebelica* je veljala za temeljno knjižno zbirko za najmlajše bralce, od vsega začetka je namenjena predšolskim otrokom in otrokom v zgodnji šolski starosti. Ob ustanovitvi zbirke so si zadali cilj, da bi v šole prihajala desetkrat na leto – zbirka naj bi bila čim bolj dostopna in za čim več bralcev. V prvih letih izhajanja so bile knjige iz zbirke natisnjene v nakladi 21.000 izvodov.

Od leta 1953 se je *Čebelica* vsebinsko in oblikovno spreminjala, a ostala namenjena otrokom v začetnem bralnem obdobju. Svojo podobo so *čebelice* spreminjale glede na finančno stanje založbe, tako so bile kdaj črno-bele, drugič barvne, včasih tiskane na boljšem, drugič na slabšem papirju. A ne glede na to, ali je bila vezava mehka ali trda, jim je uspelo kljubovati zobu časa.

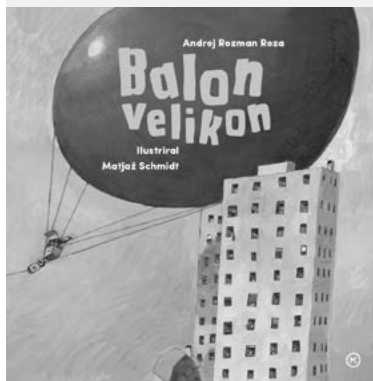
V knjižni zbirki *Čebelica* so izhajala najbolj reprezentativna slovenska in svetovna književna besedila za otroke. V večkratnih ponatisih so nekatera postala del zbirke *Velike slikanice* (ustanovljena 1967).

Knjige iz zbirke *Čebelica* so izhajale tudi v drugih jezikih, bile so prevedene v srbohrvaščino, makedonščino, madžarščino, albanščino, ruščino, litovščino, lužiškosrbščino in esperanto.

Zbirko je med leti 1953–1973 urejala Kristina Brenkova. Vajeti je leta 1974 prevzel Niko Grafenauer, ki jo je urejal do leta 1995, ko jo je za eno leto prevzela urednica Marjanca Mihelič. Od leta 1997 do leta 2012 je bil njen urednik Andrej Ilc, zdaj sem skrbnica zbirke jaz (Irena Matko Lukan, op. ur.).

Z likovno urednico Tanjo Komadino in vodjem uredništva leposlovja Andrejem Ilcem smo se odločili, da ob letošnjem prazniku pripravimo sedem knjig. Štiri slikanice smo naredili na novo, tri pa smo vzeli iz pravljичnega čebelnjaka. To so preverjene klasike, ob katerih so odrasle številne generacije otrok. Iz revij *Ciciban* in *Cicido* sva s Tanjo izbrali dve. Veliko knjig nastane z objavami v revijah, ki so prvo uredniško sito, čas pa pokaže, kaj je dovolj dobro tudi za knjigo. Zagotovo je dobra judovska ljudska pravljica v priredbi Ajde Ross *O modrem plaščku*, z ilustracijami Marjanca Jemec Božič, ki v letošnjem septembru praznuje 95. rojstni dan in je za knjižno izdajo ilustracije doslikala. Nastala je čudovita slikanica o pomanjkanju in bogastvu, vztrajnosti in domišljiji, pa tudi o moči pravljic in čudežnih podob. Cicidojska je tudi ritmična živalska pravljica pesnika in pisatelja Miroslava Košute in ilustratorke Jelke Godec Schmidt *Gremo gledat morje*. Dve *čebelici* pa sta napisani in naslikani čisto na novo: slikanica *Pozabljiva stonoga* je odličen prvenec Darje Marinšek s pravljичnimi podobami Hane Stupica, knjigo *Kako je Izidor ovčice nosil* pa sta ustvarili izkušeni avtorici Slavica Remškar in Maša Kozjek. Kdo ve, morda bodo te slikanice postale bodoče klasike. Le kdo ne pozna slikanic Branke Jurca in Ančke Gošnik Godec *Snežaki v vrtcu*, *Balon velikon* Andreja Rozmana Roze in Matjaža Schmidta ter *Miške iz stripov* Giannija Rodarija in Marjana Mančka? Prva je izšla pred 40 leti. Še vedno dobro živi – to

je moč dobre umetnosti za otroke – otroci še vedno vriskajo od veselja. *Balon velikon* je izredna slikanica. Izjemen in vsestranski ustvarjalec Roza je po njej ustvaril tudi zabavno predstavo, s katero še vedno gostuje po vrtcih in šolah. In kakšno srečo imamo, da smo zaradi prevajalke Eveline Umek dela Giannija Rodarija, italijanskega pisatelja in pesnika, ki je za svoje delo prejel tudi Andersenovo nagrado 1970, brali že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Za oba avtorja te slikanice je domišljija os življenja. Ob letošnjem jubileju je Tanja Komadina ustvarila slikovni znak za zbirko *Čebelica*, Sanja Janša pa je letošnjo zbirko pretanjeno oblikovala.

Želimo si, da bi skupaj praznovali vse leto – s knjigami. V septembrskih revijah *Ciciban* in *Cicido* smo povabili vzgojitelje, učitelje, knjižničarje in starše, naj sodelujejo v prazničnem natečaju »Leti, leti že 70 let«. V razredu, skupini, knjižnici ali doma bodo otroci in njihovi odrasli lahko pripravili razstavo *čebelic*. Častna pokroviteljica praznovanja in natečaja je predsednica Republike Slovenije dr. Nataša Pirc Musar. Med vsemi sodelujočimi bomo do konca oktobra izžrebali sedem družin, sedem vrtcev in sedem šol. Vsi bodo prejeli knjižna darila, prvonagrajena šola in vrtec pa bosta dobila paket sedmih prazničnih *čebelic*.

25. oktobra bomo založba Mladinska knjiga skupaj z Mestno knjižnico Ljubljana in njeno Pionirsko pripravili slavnostno prireditev, kjer se bomo srečali z otroki iz nagrajene šole in vrtca ter z družinami, predsednico Republike Slovenije in avtorji letošnjih

čebelic. Skupaj si bomo ogledali predstavo *Balon velikon*, nato pa še razstavo *čebelic* na oddelku za otroke in mladino knjižnice Otona Župančiča, ki je del MKL. Pripravili smo tudi pravljичni koledar za leto 2024, tako da bomo lahko vsak mesec zrl v eno izmed imenitnih ilustracij iz slikanic, ki so izšle v tem letu, in v pet podob iz knjig, ki so izšle že v prejšnjih letih.

Čebelica nas vabi, da vstopimo v zakladnico dobrih klasičnih knjig za otroke, ob katerih smo odrasli mi, zdaj pa jih bomo lahko brali skupaj z našimi najmlajšimi, in si vzeli čas za prebiranje novih knjig. Dobra knjiga je za otroka popotnica, ki ga obogati in spremlja vse življenje, zato si želimo, da bi prav vsak otrok imel doma vsaj eno *čebelico*. In kot je pred nekaj leti zapisal Andrej Ilc: »Zakaj bi otrokom dajali slabe knjige, ko je toliko dobrih?!«